

# Uvod

Istorija ljudske civilizacije ujedno je i istorija čuvanja znanja – od usmenog prenošenja kroz generacije, preko skupljanja mudrosti u prve knjige, do eksponencijskog rasta broja publikacija koje karakterišu današnju eru. Poslednje procene govore da je broj jedinstvenih naslova u svetu oko 170 miliona. Sa pojavom interneta, knjige su počele da se sele u digitalni prostor. Internet je sam generisao nove sadržaje, najviše kroz društvene mreže. Javila se potreba za efikasnim načinom pronalaženja željene informacije.

Google je ponudio najbolje rešenje. Google neprestano skenira sve veb stranice, da bi svoje indekse održavao ažurnim, čuvajući kopiju ili reference na celokupan internet. Kada nešto tražite, Google vam vraća linkove i izvore sa interneta koji sadrže traženu informaciju, a vi odlazite do izvora da pronađe detalje. Google je to radio toliko efikasno da je izrastao u jednu od najmoćnijih i najbogatijih kompanija današnjice..

Sledeća velika prekretnica bila je pojava velikih jezičkih modela (LLM) koji su obučeni na ogromnom skupu tekstualnih podataka sakupljenih na internetu, uključujući knjige, naučne radove, članke i druge izvore. Model generiše odgovore na osnovu toga što je naučio. Odgovori su generisan tekst, često sažet i kontekstualan, a ne linkovi. Krajem 2022. godine pojava prvog LLM-a ChatGPT-a (*general pretrained transformer*, GPT – unapred obučen opšti transformer) napravila je revoluciju i omogućila je svakome da isproba na svom računaru ili mobilnom telefonu, ono što danas nazivamo veštačkom inteligencijom (*artificial intelligence*, AI).

Danas LLM-ovi obavljaju i pretragu interneta tako da je njihov odgovor i tekst i linkovi. Time ozbiljno konkurišu Googlu, koji je odgovorio integrisanjem veštačke inteligencije u skoro sve svoje usluge. Svoj pretraživač je proširio veštačkom inteligencijom.

Veštačka inteligencija nema unapred pripremljene odgovore. Ima sve potrebne informacije da bi formirala odgovor na svako pitanje. Obučena je neverovatno velikom količinom tekstova što joj je omogućilo da ima obrasce i informacije iz svih jezika i da na osnovu toga formira zadivljujuće smislene odgovore. Jezički model možete posmatrati kao skoro savršen program koji dopunjuje tekst koji ste zadali, odnosno vaše pitanje. Idealan veliki jezički model bio bi onaj kome bismo mogli dati da pročita ceo detektivski roman, u kome se u poslednjoj rečenici otkriva ime ubice, ali namerno je izostavljeno njegovo ime, a da jezički model bez oklevanja otkrije ime ubice.

Ušli smo u eru u kojoj je moguće dobiti odgovor na gotovo svako smisleno pitanje (osim ako nije cenzurisano iz nekih razloga). Paradigma, način nalaženja i obrade informacija, i našeg rada, u koji nas je Google uterao tokom više od dve decenije, treba da napustimo i da pređemo u aktivnu komunikaciju i saradnju sa AI modelima.

Pejzaž veštačke inteligencije je veoma širok, složen i menja se neverovatnom brzinom. Ova knjiga želi da vas provede kroz taj pejzaž – od osnova do naprednih tema – nudeći znanja koja su vam potrebna da ostanete u korak sa veštačkom inteligencijom i da je koristite u učenju, radu, istraživanjima i kreativnim inovacijama.